

גדול כבוד הבריות שדוחה ל"ת שבתורה: שיטת הרמב"ם

-א-

בגמ' מובא, אמר רב יהודה אמר רב המוצא כלאים בבגדו פושטן אפילו בשוק.² מ"ש אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'. כ"מ שיש חלול השם אין חולקין כבוד לרב.³ ועל זה מקשים מכמה הלכות. (א) קברו את המת וחזרו ולפניהם ב' דרכים אחת סתורה ואחת סמאה בא בטוהרה באין עמו בטוהרה, בא בסמאה באין עמו בסמאה משום כבודו. (ולר"א אב"ד משום כבודם). (ב) אמר ר' אלעזר בר צדוק מלגין היינו ע"ג ארונות של מתים לקראת מלכי ישראל ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אמרו אלא אפי' לקראת מלכי עכו"ם? שאם יזכה יבחיץ בין מלכי ישראל למלכי עכו"ם.

על ב' הקושיות האלו משיב הגמ' שא"כ אלא איסור דרב' ובמקום כבוד הבריות (ק' הראש) או כבוד מלכיות (ק' השניה) לא גזרו. אח"כ מביאים ק' שלישית: גדול כה"ב שדוחה את ל"ת שבתורה. ומישב רב בר שבא ובלאו דלא תסור. ומוסי': אחיכו עליה לאו דלא תסור דאו' היא. אמר רב כהנא

1. ברכות (יט: ב.).
2. ולענין כה"ב של מי (הלובש או אנשי השוק) נחלק הראש במי הגמ'. מהרמב"ם (להלן הע' 8) וש"ר משמע שבכה"ב של הלובש מודוני. אבל הרא"ה בחי' לברכות (יט:) פי' משום כבוד העומד' שם ע"ש.
3. הרמב"ם (להלן הע' 8) מנין שברבו מודוני. ובפסטי' אפ"ל ש"כ לשון שאילה משבעות (ל:): ששם באמת דנים בכבוד הרב ולא כבוד הבריות ודו"ק. ואכמ"ל בזה.
4. בספר האשכול מה' אייערנך ח"ב (עמ' 177-8). ובריטב"א ברכות (יט:) וש"ר בשם הראב"ד.
5. ע"י מש"כ בני' אמת ליעקב (לשם). אבל אינו פשוט שלכא' משום כבוד מלכי ישראל התירו לקראת מלכי עכו"ם. וע"ע תוס' ר' יהודה ובספר האשכול (שם עמ' 179) ודו"ק היטב.

וג' שהער' חלוי בהסבר הטוג' ומח' ראשונים ואכמ"ל.
 6. כל' הגמ' ומשום כבודו שרו רבנו. וע"י פרש"י ר"ה כל מילי דרבנו וכו'.
 7. ובחי' הריטב"א איתא כבוד הבריות. ולכא' כן מוכרח שאם המתיר כבוד מלכי מה' הק' לרב כלל. ולגירסתנו צ"ל שאין פי' כבוד מלכים כאן הנה' של שום תשים וכו' אלא שכבוד הבריות חלוי במבייש ומתבייש. ואין ביאת אוס רגיל לעיר כשאין כ"א באים לקראתו חסרון ככה"כ כלל משא"כ במלכי' שמתבייש בכך שלפי מלכותו היה ראוי שיבוא ציבור לקראתו. כנל"ש הכבוד מלכים כאן. שהוא משום כה"ב אבל משום שהוא מלך ודו"ק.

מתנה מוכן למה הרמב"ם מוכיח את הכלל של בחירה פעמיים. בהלכה א' הוא מדבר במין האדם, המחוייב להשתמש בשכל כדי להבין שיש בחירה. משום זה, הוא מביא מקור מפסוק הנאמר בנוגע לאדם הראשון וחוה. בהלכה ג', הוא מדבר בישראל, המחוייב להשתמש בשכלו כדי להבין שמאחר שהקב"ה צוה לשמור את מצוות התורה מוכח שיש לו הבחירה לעשותן. להוכיח את זה, הרמב"ם מביא פסוקים מספר דברים המדברים על שמירת המצוות.

מה בין כלי ראשון לכלי שני: בירור בגדרי בישול;

-א-

המשנה² קובעת: כל שבא בחמין מלפני השבת שורין אותו בחמין בשבת. וכל שלא בא בחמין מלפני השבת מדיחין אותו בחמין בשבת חוץ מן המליח ישן וקוליים האיטפנין שהדוחין זו היא גמר מלאכתן.

ובמשנה אחרת³: אין נותנין ביצה בצד המיחים בשביל שתתגלגל וכו'. וע"ז אמרו בגמ'⁴ איבעיא להו גלגל מאי. אמר רב יוסף גלגל חייב חטאת. אמר רב בריה דרבינא אף אנן נמי תנינא כל שבא בחמין מלפני השבת שורין אותו בחמין בשבת. וכל שלא בא בחמין מלפני השבת מדיחין אותו בחמין בשבת. חוץ מן המליח ישן וקוליים האיטפנין שהדוחין זו היא גמר מלאכתן. ש"מ.

המודכ"י מביא מה' ראש' בזה. וז"ל: פי' ה"ר אליעזר ממיץ מכאן דאין בישול אחר בישול וא"כ כל דבר שנתבשל כל צרכו מותר להחזירו לכלי ראשון להתחמם או ליתנו אצל האש. ופי' כל שבא בחמין כו' שורין אותו בחמין בכלי ראשון ושלא בא בחמין מלפני השבת מדיחין אותו בחמין בכלי ראשון חוץ ממליח ישן וקוליים האיטפנין ודגים קטנים מלוחים שהדוחין זו היא גמר מלאכתן. פירוש אלו ג' וכיוצא בהן שבהדחה בעלמא מתבשלין.

1. עיקר דבריט כאן אינם לחדש כלל - שהדברים כבר מביאים וירדעים אלא לתשמת לב ולהדגשה בלבד. שהרי בעניני כ"ר וכ"ש וגדרי בישול רבו השיטות הלכה למעשה מן הקצה אל הקצה ורבה המנוכה בענינים אלו. ובמיוחדם שאם נסתלק מדרך המסורת המודג' כאן נכל להבחין בין חומרא לחומרא ובין קולא לקולא - ולבחור הראוי לקבל והראוי לרדות. אחרי עמדה על יסוד השיטות. שאינו הונח חומרא לחושש לדעת הראים וסיעתו לחומרא - אף רא"כ עיקר הדיון (ועי' חו"א א"ח (סי' נ"ב סק"ח ו"ט) ואכמ"ל) לחשש ששיין כאן שיטת הראים בתורת אפשר ודו"ק. וא"כ א"ז הדרך שדנו אחרי בשאלות אלו ר"כ. לעי' דאיי לעיין בשיטות ולהבחיןם ע"פ הנ"ל. ומהעיון יבחרו. ועי' בשו"ת אג"מ א"ח ח"ד (סי' ע"ד).
2. שבת (קטנה):.
3. שבת (לה:).
4. שבת (לה: לט:).
5. מודכ"י שבת (סי' ש"ב).
6. ספר יריאים השלם (סי' קע"ד) עמ' 268 וה"ל.

הוא (מאמר 3) א"כ
גמ' נ"ב

נשאר האיסור שעטנו במקומו. לפי אין היתר לחבירו להניחו ללבוש, שא"כ עוד היתר כה"ב כלל. שכיון שעובר על איסור בלישתו א"ז נגוד כה"ב ע"פ הלכה. ואף שא"כ אלא איסור דרב' בשוא"ת למי שאינו מסיר השעטנו. עכ"פ א"כ שום מתיר של כה"ב כנגד איסור זה ונשאר בתוקפו. משום כך מחייבו הרמב"ם לקרעו מעליו ודו"ק היסב.